

ВІДГУК

опонента на дисертаційну роботу

Багацької Катерини Володимирівни на тему: «Формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дисертації

В сучасних умовах функціонування економіки територіальних громад посилюється роль місцевих фінансів як чинника забезпечення належного соціально-економічного розвитку територій. В умовах економічного спаду місцеві фінанси і місцеві бюджети стають основними фінансовими гарантами надання населенню суспільних послуг і благ. Складовою системи місцевих фінансів виступають фінанси підприємств комунальної власності, які попри свою відокремленість від місцевих бюджетів, мають з ними фінансові відносини в доходній і видатковій частинах. Бюджетне фінансування підприємств комунальної власності, що здійснюється відповідно до принципів побудови бюджетної системи України, сприяє ефективному розвитку економіки територіальної громади і забезпечує капіталізацію економічних суб'єктів.

Однак, бюджетне покриття збитків підприємств комунальної власності, надання їм податкових пільг та привілеїв порушує економічний баланс місцевого господарства і знижує ефективність функціонування системи життєзабезпечення територіальної громади. Водночас створення на місцевому рівні сприятливих передумов для капіталізації підприємств комунальної власності через обґрунтоване формування їх капіталу сприятиме розвитку системи місцевих фінансів.

Зазначене свідчить, що дисертаційне дослідження Багацької Катерини Володимирівни є своєчасним та актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи Багацької Катерини Володимирівни є обґрунтованими та достовірними, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, значна кількість опрацьованих та систематизованих автором фундаментальних робіт вітчизняних, зарубіжних учених і фахівців з питань місцевих фінансів та формування капіталу підприємств, в тому числі і комунальної власності.

Визначені мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження відповідають темі дисертації. Здобувачем досягнуто мету наукового дослідження, яка полягає у розвитку теоретико-методологічних положень та обґрунтування науково-методичного інструментарію і практичних рекомендацій щодо формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів.

При підготовці дисертаційної роботи автором використана сучасна методологія наукових досліджень, що підтверджується застосуванням значної кількості методів аналізу і обробки інформації, зокрема в дослідженні теоретичних основ формування капіталу підприємств застосовано діалектичний і ретроспективний методи; в дослідженні діагностики та практики формування капіталу підприємств комунальної власності використано методи системного аналізу та синтезу, графічний метод та методи математичної статистики; в дослідженні методологічних основ формування капіталу та в обґрунтуванні системи критеріїв прийняття рішень щодо фінансування підприємств комунальної власності застосовано абстрактно-логічний та метод логічного узагальнення; дослідження процесів формування капіталу підприємств комунальної власності виконано за допомогою методів порівняльного аналізу та синтезу; економіко-математичного моделювання, табличний методи використано в розробці системи критеріїв прийняття фінансових рішень щодо

фінансування підприємств з місцевого бюджету.

Дисертаційна робота написана за логічно складеним планом, спрямованим на досягнення поставленої мети та виконання завдань, що підтверджуються результатами дослідження, які є достатньо обґрунтованими завдяки належному теоретичному рівню та актуальності використаних інформаційних джерел. Висновки являють собою логічно узагальнений підсумок виконаної роботи і в повній мірі відображають основні положення проведеного дослідження.

Інформаційну базу дисертаційної роботи становили наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, матеріали Державної служби статистики України, офіційних інформаційних ресурсів міжнародних організацій, що регламентують діяльність підприємств державної і комунальної власності, матеріали міжнародних і регіональних науково-практичних конференцій, матеріали періодичних видань та електронні матеріали засобів масової інформації, результати соціально-економічних досліджень аналітичних центрів, фінансова звітність підприємств комунальної власності обласних центрів України та Києва, результати власних досліджень.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених в ній наукових положень та рекомендацій дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості згідно встановлених вимог та відповідність дисертації Багацької Катерини Володимирівни спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження

Достовірність результатів дослідження, висновків і рекомендацій, які містяться в дисертаційній роботі в цілому є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором, базується на аналізі наукових праць провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-практиків, законодавчих та нормативно-правових актів з питань місцевих фінансів та фінансів підприємств, статистичних та аналітичних матеріалів органів державної і місцевої влади, міжнародних інституцій.

Достовірність наукових висновків і рекомендацій підтверджена їх практичним впровадженням у діяльність органів місцевого самоврядування, підприємств комунальної власності, громадських організацій, вищого навчального закладу та публікацією матеріалів дослідження, в тому числі і в центральних та місцевих інформаційних порталах, а також апробацією отриманих наукових результатів на 32-х наукових конференціях.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, їх загальнонаціональне значення

Серед найбільш важливих теоретичних та практичних наукових результатів дисертаційної роботи, які характеризують наукову новизну та особистий внесок дисертанта можна відзначити наступні:

Розроблено концепцію формування капіталу підприємств комунальної власності, що поєднує елементи теорії фінансів підприємств і фінансового менеджменту, теорії корпоративних фінансів з домінуванням агентського підходу, базується на сутнісно-функціональних особливостях цих підприємств, включає основні принципи, функції, методи і джерела формування капіталу (с. 50–57, 93-97, 138-139, 148-151, 152-168, 218-234).

Сформовано методологічний підхід до обґрунтування системи критеріїв фінансування підприємств комунальної власності з місцевого бюджету, що ґрунтується на відповідній класифікації таких підприємств, їх типологічній матриці, систематизованих формах отримання бюджетних коштів підприємствами комунальної власності, враховує фактори впливу на формування капіталу підприємств комунальної власності (с. 69–93, 106–107, 138 - 148, 301 - 311).

Визначено методологічні засади застосування процесно-орієнтованого підходу до формування капіталу підприємств комунальної власності, який здійснюється на рівні місцевого самоврядування та підприємства послідовно, включає типологізацію, ідентифікацію, визначення життєвого циклу, опис і регламентацію процесів. (с. 185 - 200).

Визначено основні напрями фінансування підприємств комунальної

власності, в основу чого покладено типологізацію їх ключових фінансових пріоритетів, довгострокове і оперативне цілепокладання, індикатори загальної стратегії розвитку територіальної громади у взаємозв'язку з її фінансово-бюджетною спроможністю (с. 379 - 394).

Удосконалено визначення поняття капіталізації підприємства комунальної власності, в основу якого покладені сутнісні характеристики трансформації і приросту вартості як цінності, дуальності природи, перерозподільчого характеру та інституційних обмежень (с.94 - 97).

Систематизовано форми фінансової підтримки підприємств комунальної власності, в основу яких покладено теоретичне та емпіричне підґрунтя зарубіжних досліджень фінансування таких підприємств (с.97 - 115).

Розвинуто систему принципів формування капіталу підприємств комунальної власності, які відповідають дуальній природі такого підприємства, включають принципи грантового фінансування та складаються з універсальних і специфічних, які розподіляються на соціальні і корпоративні (с. 154 –164).

Розроблено методичний підхід до формування системи ключових індикаторів результативності як складової життєвого циклу процесу формування капіталу КП, що має дворівневу структуру і включає відповідні показники, які вимірюються на рівні органу місцевого самоврядування та комунального підприємства (с. 401 - 415, Додаток 3).

Обґрунтовано механізм фінансового забезпечення КП як поєднання форм, методів та інструментів прямої та непрямой дії, де на доданок до основних форм фінансування і кредитування пропонується узагальнення методів комбінованої форми фінансового забезпечення (с. 312 - 335).

Розроблено підходи до оцінки ефективності формування капіталу підприємств комунальної власності, в основу якого покладено гіпотезу щодо впливу бюджетної присутності та структури капіталу на фінансову ефективність таких підприємств (с. 338 - 358).

Поглиблено наукове обґрунтування застосування теорії агентських відносин щодо формування капіталу КП в системі місцевих фінансів, завдяки чому може бути досягнута раціональна структура капіталу підприємства комунальної

власності та ефективне управління її формуванням (с. 71 - 73, 418 -424).

Наведені в дисертаційній роботі обґрунтування положень наукової новизни результатів докторської дисертації, авторські публікації, практичні впровадження підтверджують відповідність висновків та результатів дослідження Багацької Катерини Володимирівни вимогам щодо наукової новизни, достовірності та мають загальнонаціональне значення.

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях і рефераті

Основні положення та результати дисертації опубліковано в 68 наукових працях, у тому числі в двох монографіях, 34-х статтях у наукових фахових виданнях, в тому числі в 4-х статтях у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах SCOPUS та Web of Sciences, 2-х статтях у виданнях інших держав загальним обсягом 41,2 друк. арк.

Ознайомлення зі змістом наукових праць свідчить про повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в роботі, викладені в рефераті, який за своїм змістом відповідає дисертації.

Одержані здобувачем результати, в значній мірі висвітлюють теоретичні та практичні питання формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів.

Значущість висновків, результатів дослідження здобувача для науки і практики

Наукова цінність дисертаційного дослідження полягає у можливості застосування розроблених у дисертації методологічних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і в практичній діяльності. Результати дисертаційної роботи, що розкривають сутність формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів, мають практичне значення для удосконалення фінансової політики органів місцевого самоврядування та підвищення результативності підприємств комунальної

власності.

Практична спрямованість отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується доведенням основних теоретичних положень роботи до рівня науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендацій, можливістю їх використання у діяльності органів місцевого самоврядування та підприємств комунальної власності.

Основні наукові результати дисертаційної роботи використано виконавчими комітетами місцевих рад при розробці політики фінансування підприємств комунальної власності, удосконаленні системи фінансових відносин між такими підприємствами та органами місцевого самоврядування, а також підприємствами комунальної форми власності при розробці основних напрямів формування капіталу та оцінки ефективності його використання.

Положення дисертаційної роботи використано в освітньому процесі Державного торговельно-економічного університету при викладанні дисциплін «Проектне фінансування», «Управління вартістю підприємства», «Фінансове моделювання».

Висновок про відповідність дисертації встановленим правилам і вимогам

Матеріал дисертаційної роботи Багацької Катерини Володимирівни викладено логічно, що забезпечило цілісність вирішення поставлених завдань відповідно до теми дослідження. Дисертаційне дослідження за своїм змістом, основними науковим положеннями, висновками та практичними рекомендаціями є завершеною науковою працею. За структурою, обсягом, оформленням робота відповідає вимогам до докторських дисертацій. Виклад матеріалу подано у логічній послідовності, обґрунтовано, розділи взаємопов'язані між собою, висновки й пропозиції випливають зі змісту дисертації.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій

Результати аналізу змісту дисертаційної роботи та публікацій здобувача за

темою дисертації підтверджують повне викладення основних наукових положень, дотримання вимог академічної доброчесності у процесі підготовки дисертації. По тексту роботи наявні посилання на джерела наукової літератури, статистичної та аналітичної інформації, яка використана в емпіричних дослідженнях. Порушень академічної доброчесності не виявлено, усі посилання на джерела зроблено з дотриманням норм авторського права.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Відзначаючи позитивні сторони роботи, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації.

1. На рисунку. 2.2 с. 149 дисертації виділено державну допомогу як окрему форму отримання бюджетних коштів підприємствами комунальної власності поряд з такими формами, як дохід і капітал. Важливим було б детально розкрити причини виокремлення державної допомоги як самостійної форми, адже кошти, що реєструються як державна допомога, можуть обліковуватися і в доходах, і в капіталі підприємства комунальної власності.

2. В табл. 2.4. (с. 164) автор пропонує враховувати принципи грантового фінансування та узагальнює ці принципи на прикладі провідних міжнародних донорів. Проте бажано було б уточнити особливості отримання грантової допомоги комунальними підприємствами в Україні, зокрема в частині виникнення податкових зобов'язань з ПДВ, оскільки це може виступати стримуючим фактором до застосування грантового фінансування.

3. В пункті 3.1 (с. 219–234), дисертації автором проведено аналіз практики формування капіталу підприємств комунальної власності в Україні за окремим джерелами. Бажано було б детальніше розкрити причини низької поширеності цільового фінансування як джерела поповнення постійного капіталу та особливості фінансових відносин, що виникають між бюджетом та підприємством комунальної власності, пов'язані з використанням цього джерела фінансування.

4. В п.5.1 дисертації (с. 383 - 385) автором зазначено, що оперативні і стратегічні фінансові цілі підприємств комунальної власності мають

узгоджуватись зі стратегічними фінансовими пріоритетами територіальної громади, що мають виходити з її загальних стратегічних пріоритетів. Разом з тим, доцільним було більш розгорнуто розкрити стратегічні фінансові цілі комунальних підприємств, спрямовані на зростання їх капіталізації.

5. На с. 394-395 дисертаційної роботи пропонується збалансована стратегія фінансування підприємств комунальної власності, де в переліку заходів, що мають вплив на доходну частину бюджету, пропонується створення бюджетоутворюючих підприємств комунальної власності. Однак важливо було б розширити підходи щодо бюджетоутворюючої функції таких підприємств та механізми формування доходів місцевого бюджету.

Проте висловлені зауваження та побажання в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Багацької Катерини Володимирівни «Формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що у сукупності дозволяють вирішити важливе завдання – розробка теоретико-методологічних положень та практичних механізмів формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів, обґрунтування науково-методичного інструментарію та рекомендацій щодо їх реалізації на підприємствах комунальної власності України.

Дисертаційну роботу виконано на високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичне значення. За змістом реферат відповідає положенням дисертації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях, доповідалися на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її та підтверджує, що автор вирішив поставлені у роботі завдання.

На підставі викладеного, дисертаційна робота на тему «Формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та положенням пунктів

6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її автор, Багацька Катерина Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Опонент:

**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету**

Світлана КАЧУЛА

Підпис *Світлани Качули*
Завіряється. Начальник ВК ДДАЕУ
«__» __ 20__ р. *Світлана Качула*

